

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ: ПУБЛІЧНІ ТА ПРИВАТНІ АСПЕКТИ

PECULIARITIES OF RESOLVING DISPUTES IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS: PUBLIC AND PRIVATE ASPECTS

Як і в будь-якій іншій сфері суспільного життя, в спорті теж виникають спори, але порядок їх вирішення має свою специфіку, що пов'язана з приватно-публічним регулюванням сфери. Особливості є в суб'єктному складі, в об'єкті, процесуальній формі захисту.

З розвитком засобів масової інформації спорт став неухильно комерціалізуватися та залучати дедалі більше коштів. Професійний спорт та спорт вищих досягнень, як головні об'єкти комерційного інтересу, посідають центральне місце у виникненні спірних питань. Насамперед такі спірні питання виникають між учасниками, що беруть участь у професійному спорті.

Публічно-приватний або приватно-публічний характер сфери простежується і у порядку вирішення спорів у сфері, і у відповідальності за допущені порушення, що перш за все характеризується своєю «автономністю», яка є відмінною рисою самої сфери. Вирішення спорів може відбуватися у порядку, передбаченому статутними та регламентними документами відповідних суб'єктів сфери фізичної культури і спорту та міжнародних спортивних організацій.

Стаття зорієнтована на комплексне осмислення особливостей регулювання питання вирішення спорів у сфері спорту в рамках теоретико-правового підходу.

У статті розглянуто та проаналізовано нормативно-правову базу сфери фізичної культури і спорту, порядок вирішення спорів, важливість приватного аспекту та арбітражу у сфері, учасників процедури, проблемні питання законодавства у цій сфері, запропоновано визначення дефініцій.

Ключові слова: публічне управління, адміністрування, нормативно-правове регулювання, сфера фізичної культури і спорту, публічно-приватне регулювання, спортивне право, спортивний спір, фізкультурно-спортивні правовідносини, арбітраж.

As in any other sphere of social life, disputes also arise in sports, but the procedure for solving them has its own specificity, related to the private-public regulation of the sphere. There are peculiarities in the composition of the subject, in the object, in the procedural form of protection.

With the development of mass media, sports began to be steadily commercialized and attract more and more funds. Professional sports and sports of the highest achievements, as the main objects of commercial interest, occupy a central place in the emergence of controversial issues. First of all, such controversial issues arise between participants participating in professional sports.

The public-private or private-public nature of the sphere can be traced both in the order of resolving disputes in the spheres and in the responsibility for committed violations, which is primarily characterized by its "autonomy", which is a distinctive feature of the sphere itself. The resolution of disputes can take place in the order provided by the statutory and regulatory documents of the relevant entities in the field of physical culture and sports and international sports organizations.

The article is focused on a comprehensive understanding of the peculiarities of the regulation of disputes in the field of sports within the framework of a theoretical and legal approach.

The article examines and analyzes the regulatory and legal framework of the field of physical culture and sports, the procedure for resolving disputes, the importance of the private aspect and arbitration in the field, participants in the procedure, problematic issues of legislation in this field, definitions are proposed.

Key words: public management, administration, normative and legal regulation, sphere of physical culture and sports, public-private regulation, sports law, sports dispute, physical culture and sports legal relations, arbitration.

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.36.15>

Чокля О.І.

аспірант кафедри державознавства, права та європейської інтеграції
Інститут публічної служби та управління
Національного університету
«Одеська політехніка»

Постановка проблеми. Для багатьох спорт є розвагою, формою дозвілля, засобом оздоровлення та вдосконалення фізичної культури людини. Натомість, у випадку повної залученості людини у спорт, присвяченні цьому свого життя, питання відновлення порушених прав та інтересів (захисту прав та інтересів спортсменів) набуває особливої актуальності.

Актуальність теми дослідження. Як і в будь-якій іншій сфері суспільного життя, в спорті теж виникають спори, але порядок їх вирішення має свою специфіку, що пов'язана з приватно-публічним регулюванням сфери. Особливості є в суб'єктному складі, в об'єкті, процесуальній формі захисту (порядок звернення за захистом, органи, який може вирішу-

вати такі спори, та відповідно при виконанні ухвалених рішень).

Нині першочерговими стали спори, пов'язані з чесною грою, об'єктивним суддівством, боротьбою з допінгом, корупцією у спорті. У контексті цього постає питання про правильний вибір юрисдикційного органу та процедури розгляду й вирішення спору. Спробуємо визначити природу спортивного спору і навести його класифікацію.

Стаття зорієнтована на комплексне осмислення особливостей регулювання питання вирішення спорів у сфері спорту в рамках теоретико-правового підходу.

Стан дослідження. Особливості вирішення спорів у сфері фізичної культури і спорту досліджувались такими вченими,

як Г.Ю. Бордюгова, Гаро Г.О., Кушнір О.О., О.А. Моргунов, О.О. Туряниця, О.М. Залізко, З.П. Дубінська та інші. В той же час, специфіка правовідносин у сфері, правова регламентація спорів і порядку їх вирішення зумовлюють потребу в нових дослідженнях.

Метою й завданням статті є визначення порядку вирішення спортивних спорів, їх особливостей.

Виклад основного матеріалу.

Загальновідомо, що спорт постійно перебуває в центрі уваги суспільства. Окрім азартних емоцій та демонстрації людських можливостей, спорт містить у собі велику економічну складову. Доходи спортсменів та клубів, бюджети великих турнірів, промоутерські та маркетингові угоди, рекламні та медійні контракти – все це є предметом постійної уваги та обговорення широкої публіки, нерідко навіть людей, які спортом у принципі не цікавляться.

За останні 30 років спорт із соціально-культурної діяльності перетворився на комерційну індустрію, що динамічно розвивається, і яка на сьогодні є повноцінним сектором економіки в багатьох розвинених країнах світу (США, Великобританія, Німеччина, Франція, Іспанія та інші).

Спортивна індустрія – це ринок, на якому компанії та продукти, пропонуються покупцям, пов'язані зі спортом і можуть бути товарами, послугами, людьми, місцями чи ідеями [1, с. 2].

З розвитком засобів масової інформації спорт став неухильно комерціалізуватися та залучати дедалі більше коштів [2, с. 84].

Здійснюючи дослідження у цій сфері природно стикаєшся з таким явищем як спортивна індустрія і це на наш погляд не є випадковим. Як бачимо майже кожне питання, що зачіпає сферу фізичної культури і спорту тісно пов'язане з державно-правовим регулюванням цієї сфери. Повертаючись до наріжного питання існування галузі права – спортивного права уявляється логічним висновок, що таке явище як «спортивна індустрія» є складовою цієї окремої групи суспільних відносин.

Треба розуміти, що спорт (професійний спорт і спорт вищих досягнень) – це також велика фінансово приваблива індустрія, тобто цілеспрямована і систематична підприємницька діяльність, спрямована на отримання прибутку. Рушійною силою такої індустрії виступає інтерес [3, с. 75]. Отже, якщо ми відмежуємо фізичну культуру від спорту, то спортивне право можна представити як підгалузь підприємницького права, що має свою внутрішню структуру та інститути. Зокрема, поняття та джерела спортив-

ного права, суб'єкти та об'єкти спортивного права, договори та їх особливості в спорті, специфіка захисту прав та інтересів суб'єктів спортивних відносин та інше. Тут під предметом спортивного права ми розуміємо спортивні відносини, корпоративні та організаційні відносини, що пов'язані зі спортом. До інститутів спортивного права можна віднести професійний спорт, спорт вищих досягнень, олімпійські види спорту, інтелектуальну власність у спорті, спортивну рекламу, спонсорство (меценатство) в спорті, страхування у спорті, спортивна медицина, антидопінгове регулювання, питання відповідальності за порушення, фінансове та ресурсне забезпечення спорту, спортивні об'єкти та інфраструктура, та ін [4, с. 8].

Продовжуючи розкриття теми, зазначимо, що за різними оцінками спортивна індустрія становить від 3 до 5% від загального обсягу торгівлі у світі, що робить спорт центром стикування різних інтересів та поглядів, з кожним роком ця цифра лише збільшується. Як і в будь-якій іншій комерційній сфері, в межах спортивної індустрії виникає чимало правових спорів. Професійний спорт та спорт вищих досягнень, як головні об'єкти комерційного інтересу, посідають центральне місце у виникненні спірних питань. Насамперед такі спірні питання виникають між учасниками, що беруть участь у професійному спорті (федераціями, асоціаціям, лігами, клубами та спортсменами, тренерами).

Публічно-приватний або приватно-публічний характер сфери простежується і у порядку вирішення спорів у сфері, і у відповідальності за допущені порушення, що перш за все характеризується своєю «автономністю», яка є відмінною рисою самої сфери. Розберемось чому.

Учасники спортивних правовідносин (об'єднання, організації) наділені правовою автономією (делегованою державою) на регулювання на власний розсуд відносин, які не врегульовані публічним правом, в тому числі мають повноваження визначати те, що в розумінні сфери є порушенням та встановлювати види відповідальності за допущені порушення, за умови, якщо це не суперечить чинному законодавству України та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Отже, захист прав та інтересів у сфері фізичної культури і спорту здебільшого відбувається поза межами абсолютного права кожного на судовий захист, де юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають в державі, як це не дивно звучить [5, ст.ст. 55, 124].

На практиці це означає, що спортивні спори можуть вирішуватися не у загальнозстановленому законодавством порядку, а у спеціальному порядку, передбаченому актами спортивних організацій (міжнародних і національних федерацій, союзів, асоціацій, клубів тощо), і навіть у спеціальних спортивних арбітражних і посередницьких установах (національних і міжнародних).

Крім того, особливістю джерел даної галузі є те, що процесуальні норми спортивного права встановлюються самоврядними спортивними організаціями, на відміну від переважної більшості інших галузей правової системи України. Законодавство у галузі фізичної культури і спорту передбачає такі санкції, як дискваліфікація спортсмена, обмеження участі в спортивних заходах (національних, міжнародних), виключення спортивної команди (клубу) зі складу галузевих об'єднань, з турнірів, змагань чи обмеження такої участі, накладення штрафу.

Це дозволяє дивитись на процес управління сферою під іншою призмою, що носить приватно-публічний характер, та безсумнівно, виступає додатковим аргументом на користь самостійності спортивного права як окремої галузі права, оскільки містить свій, притаманний тільки цій сфері, порядок вирішення спорів та види відповідальності, свої джерела права – акти суб'єктів сфери фізичної культури і спорту та міжнародних спортивних організацій (статут та регламентні норми), що регулюють спортивні правовідносини та містять обов'язкові приписи для її учасників. Загалом перелічене є проявом широкої диспозитивності в межах діючого законодавства.

На користь цього свідчить й те, що основою виникнення, розвитку та припинення спортивних правовідносин є цивільний, господарський, трудовий або інший договір, тому приватний аспект стосується найбільшої групи суспільних відносин, які виникають між суб'єктами спортивного права [6].

Процесуальний порядок вирішення спорів реалізується тоді, коли у суб'єкта спортивних правовідносин (спортсмена чи клубу) виникає необхідність вирішити спірну ситуацію або захистити своє право шляхом звернення до компетентної установи щодо вирішення спорів (наприклад, дисциплінарний комітет федерації чи спортивний арбітражний суд).

Частиною 9 статті 45 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» передбачено, що вирішення спорів, що виникають між суб'єктами у сфері фізичної культури і спорту, здійснюється відповідно до закону постійно діючим спортивним третейським судом [7, ст. 45].

Правова регламентація такого захисту передбачена Законом України «Про третейські суди», який між тим не містить застережень щодо підвідомчості справ у сфері спорту або пов'язані зі спортом, а також Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж», Законом України «Про міжнародне приватне право» тощо.

Обов'язковою передумовою можливості вирішення арбітражем (третейським судом) спорів є арбітражна або третейська угода – це угода сторін про передачу до арбітражу (третейського суду) всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного (третейського) застереження в договорі, контракті з відповідними суб'єктами сфери фізичної культури і спорту про участь у змаганнях серед спортсменів-професіоналів, про співробітництво або про вступ до клубу (назви можуть бути різними) або у вигляді окремої письмової угоди [8, ст. 7; 9, ст. 12].

В контексті питання порядку вирішення спорів, таке застереження про передачу на розгляд власного арбітражу та/або третейського суду, подальшого оскарження прийнятих рішень до вищестоящего арбітражного органу може міститись і в статуті спортивної організації, до якої вступає учасник.

Таким чином, вирішення спорів може відбуватись у порядку, передбаченому статутними та регламентними документами відповідних суб'єктів сфери фізичної культури і спорту та міжнародних спортивних організацій (асоціацій, союзів, федерацій, клубів, шкіл тощо).

Право передачі спору на розгляд третейського суду мають всі юридичні та/або фізичні особи. Це стосується будь-якого спору, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом [9, ст. 5].

Згідно з даними Єдиного реєстру громадських формувань Міністерства юстиції України в Україні зареєстровано понад 500 різних третейських судів [10].

Проте, в мережі інтернет небагато інформації з приводу діяльності саме спортивних третейських судів в Україні.

Світова практика доводить, що одним із найбільш поширених та ефективних способів захисту прав учасників спортивних правовідносин щодо вирішення спірних питань у сфері спорту, є створення єдиної спеціалізованої спортивної некомерційної установи (арбітражу), в якій створюється відповідний третей-

ський суд з відповідними повноваженнями з розгляду всіх справ у сфері спорту або пов'язаних зі спортом.

Найбільш відомим спортивним третейським судом в Україні є Спортивний арбітражний суд Національного олімпійського комітету України (далі – САС НОК), державна реєстрація якого відбулась 15.11.2018. САС НОК є самостійним, постійно діючим третейським судом. Цей суд вирішує шляхом третейського розгляду спори, які виникають у сфері спорту, на підставі та у відповідності до законодавства України, власного регламенту та положення та організаційних документів відповідних спортивних організацій. До таких спорів належать: спори спортивного або фінансового характеру, або іншого характеру, що є дотичними до спортивної діяльності або розвитку спорту та можуть включати, в більш широкому сенсі, будь-яку діяльність або справу, що стосується спорту або пов'язана з ним [11].

САС НОК, окрім іншого, вирішує спори між суб'єктами сфери спорту – фізичними або юридичними особами, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку спорту, керуючись положеннями чинного законодавства України, а також статутними та регламентними нормами спортивних організацій України. Суб'єктами сфери спорту є: фізичні особи, які займаються спортом, у тому числі, але не обмежуючись, спортсмени; фахівці сфери спорту; спортивні організації та інші особи, визначені як такі чинним законодавством України.

Прикладом третейського суду також є Постійно діючий Третейський суд при Асоціації «Спортивна Індустрія України», який діє з 2008 року, на підставі положення та регламенту, з місцезнаходженням у м. Києві. Цей суд є недержавним незалежним органом без статусу юридичної особи, визнається створеним з моменту його державної реєстрації, без обмеження терміну діяльності. Утворений з метою захисту майнових і немайнових прав і охоронюваних законом інтересів фізичних і юридичних осіб на підставі Закону України «Про третейські суди». Третейський суд може розглядати будь-які справи, що виникають із цивільних та правових відносин [13].

Велика частина існуючих спортивних спорів стосується трудових відносин та дисциплінарних питань, а також допінгу. Крім того, можливість вирішення трудових спорів в арбітражному порядку не передбачена українським законодавством. Отже, не зовсім зрозумілим є для яких видів спорту може застосовуватись арбітраж, адже більшість організацій створили власні квазі-арбітражні органи для вирішення

всіх видів спорів. Футбол і баскетбол в Україні, спортсмени яких є найбільш частими «клієнтами» арбітражу, мають свої власні системи вирішення спорів із сформованою правовою практикою і незалежною процедурою апеляції.

В автомобільному спорті України утворений та діє Апеляційний суд Автомобільної федерації України (Апеляційний суд FAU), який має свій регламент та керується Національним Спортивним Кодексом Автомобільної Федерації України, а також Правилами спортивних змагань з автомобільного спорту. Цей суд розглядає апеляційні скарги на рішення спортивних комісарів Автомобільної федерації України, ухвалені з будь-яких питань щодо автомобільного спорту на території України. Міжнародна автомобільна федерація (Federation Internationale de l'Automobile) має також свій Міжнародний апеляційний суд, який є незалежним органом федерації, який підзвітний тільки Генеральній Асамблеї, що розглядає скарги на рішення національних дисциплінарних органів та апеляційних судів. Апеляційні скарги до цього міжнародного суду подаються через національні автомобільні федерації [13].

В той же час, суттєво ускладнює розвиток спорту в Україні те, що законодавцем не ратифіковано низьку міжнародно-правових договорів у сфері спортивного права таких як Кодекс спортивної етики, Кодекс спортивного арбітражу.

Поряд з тим, що є загальні та спеціальні норми, які регулюють питання вирішення спорів, є, як зазначалось раніше, суто «спортивний» порядок вирішення спорів у цій сфері – спортивний арбітраж.

Для вирішення таких спірних питань в порядку арбітражу створені та функціонують арбітражні (третейські) органи, які діють як квазі-судові (-арбітражні) установи та вирішують спортивні спори як на національному, так і на міжнародному рівні. Прикладом останнього може бути вирішення спорів в дисциплінарних органах міжнародних спортивних організацій таких як Світова легка атлетика (World Athletics, колишня назва – International Association of Athletics Federations), Спілка європейських футбольних асоціацій (Union of European Football Associations), Міжнародний союз сучасного п'ятиборства (Union Internationale de Pentathlon Moderne, колишня назва – International Union of Modern Pentathlon), Міжнародна федерація баскетболу (з французької – «Fédération Internationale de Basketball», скорочена назва – FIBA), та інші.

Прикладом ефективного міжнародного квазі-арбітражу може слугувати Баскетбольний

арбітражний трибунал (Basketball Arbitral Tribunal – BAT), що діє під егідою Міжнародної федерації баскетболу (FIBA) та покликаний вирішувати спори між гравцями, агентами та клубами. Місцем розгляду спорів BAT є Женева, Швейцарія.

Арбітражний розгляд BAT передбачає собою простий англосовітський процес з одним арбітром, який призначається президентом BAT. Сторонам доступні попередні і забезпечувальні засоби, і арбітр виносить остаточне рішення протягом шести тижнів по закінченню слухань. Деякі особливості BAT полягають у тому, що (усні) слухання проводяться тільки за заявою, а арбітри вирішують справи згідно права справедливості (*ex aequo et bono*) [14].

Одним із прикладів ефективного квазі-арбітражу в Україні є Палата з вирішення спорів Української асоціації футболу (ПВС УАФ, раніше – ФФУ). Вона не може вважатися справжнім арбітражним органом, оскільки розглядає спори, що стосуються лише футболу, і на основі регламенту і правил УАФ, а не на основі арбітражної угоди. Крім того, арбітри не обираються сторонами, а призначаються Палатою. Вона функціонує за аналогією з Палатою з вирішення спорів ФІФА. З моменту створення у вересні 2012 року ПВС УАФ винесла рішення в більш ніж 200 справах між футбольними клубами, футболістами і тренерами. Більшість справ стосується трудових спорів, в той час як приблизно 20% справ стосуються спорів про компенсацію за підготовку футболістів та трансферні спори між клубами. «Процесуальне право» ПВС УАФ – внутрішній Регламент Палати, в той час як «матеріальне право» складається з контракту, внутрішніх футбольних регламентів і додатково – українського законодавства. Всі рішення ПВС УАФ можуть бути оскаржені в Міжнародному спортивному арбітражному суді (Лозанна, Швейцарія), який здійснює ефективний і незалежний контроль. ПВС УАФ від самого початку була створена за рекомендованою моделлю ФІФА і складається з рівної кількості представників від клубів/ліг і гравців [14].

Більше того, як свідчить судова практика України спортивні спори не підлягають розгляду в судовому порядку національними судами.

По-перше, спортсмени, тренери, арбітри, інші учасники спортивних правовідносин, вступаючи до спортивних федерацій, асоціацій та інших організацій, підписуючи відповідні документи про вступ, зобов'язуються дотримуватися їх правил, у тому числі і про заборону звернення до національних судів за вирішенням спортивних спорів, чим добровільно пого-

джуються на такі «правила гри». Якщо особа не хоче слідувати такому правилу, вона може вільно припинити членство у спортивній організації і не приймати участі в заходах, які проводяться під її егідою [15].

По-друге, суди самі вказують на те, що спори належать до вирішення виключно у порядку судового арбітражу. При цьому, такі правові реалії узгоджуються з правовими позиціями Верховного суду, закріпленими в різних судових рішеннях за результатами розгляду справ, де спір виникав між учасниками спортивних правовідносин.

Наприклад, в постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 08.04.2021 у справі № 757/11487/17-цвказано, що Статутом громадської спілки «Федерація футболу України» (нині – УАФ) визначено спеціальних суб'єктів, яким громадське об'єднання підпорядкувало вирішення усіх внутрішніх спорів, а саме: органи здійснення футбольного правосуддя – Контрольно-дисциплінарний комітет як орган першої інстанції, Апеляційний комітет як орган другої інстанції; рішення Апеляційного комітету можуть бути оскаржені лише в Спортивному арбітражному суді м. Лозанна (Швейцарія).

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 20.11.2019 у справі № 757/11542/17-ц в аналогічних правовідносинах викладено правовий висновок такого змісту: «Оскільки Статутом громадської спілки «Федерація футболу України» передбачений порядок оскарження внутрішніх спорів між Федерацією футболу України і її членами та органи, які здійснюють футбольне правосуддя, а тому позов про визнання протиправними та скасування рішення громадської спілки «Федерація футболу України» не може бути розглянутий у судовому порядку будь-якої юрисдикції».

У постанові у справі № 826/4734/16 від 27.03.2019 щодо членів Федерації баскетболу України (ФБУ) Велика Палата Верховного Суду вказала, що члени ФБУ зобов'язані визнавати юрисдикцію Спортивного арбітражного суду (Лозанна); члени ФБУ мають дотримуватись правил ФІБА та ФІБА-Європа, членом яких є ФБУ; спори між суб'єктами у сфері баскетболу та ФБУ стосовно дотримання офіційних правил баскетболу і принципів чесної гри є предметом арбітражного провадження [15].

Виключенням може бути коли спір виник з відносин, суміжних зі спортивними, його може вирішити національний суд, як наприклад у справі № 520/11781/15-ц (Кузнецов С.С.

проти ФК «Говерла»), за підсумками вирішення якої судом було стягнуто з футбольного клубу на користь гравця додаткові виплати за період дії контракту та середній заробіток за час розрахунку при звільненні.

Отже, щодо визначення дефініцій «спортивний спір» та «спортивний арбітраж» можна запропонувати наступне.

Спортивний спір – спір, що виникає у сфері спорту або пов'язаний зі спортом, який вирішується у встановленому законом або організаційними документами спортивних організацій порядку шляхом передачі спору на вирішення до уповноваженої сторонами органу (установи) або спортивного арбітражу.

Спортивний арбітраж – спосіб вирішення спору у сфері спорту або пов'язаного зі спортом за допомогою арбітражної процедури (провадження), за результатами якої уповноваженим сторонами органом (установою) ухвалюється обов'язкове для сторін арбітражу рішення.

Водночас, існує чимало відомих спеціалізованих арбітражних центрів у світі. Такими є Міжнародний спортивний арбітражний суд (з англійської – «Court of Arbitration for Sport», скорочена назва – CAS) та Міжнародна арбітражна рада (International Council of Arbitration for Sport, ICAS) у Швейцарії при Міжнародному олімпійському комітеті, Національний спортивний центр з вирішення спорів в Австралії (National Sport Dispute Center), Бельгійська арбітражна комісія зі спорту (Comission Belge d'arbitrage pour le sport), Палата з вирішення спорів у сфері спорту в Італії (Camera di Conciliazione e Arbitrate per lo Sport) і т.д. [16].

Найвищим органом у системі спортивного арбітражу є Міжнародний спортивний арбітражний суд (CAS, далі за текстом – САС) з штаб-квартирою в Лозанні, Швейцарія. Суд створений рішенням Міжнародного олімпійського комітету у 1983 році, з ідеєю запровадити вищу інстанцію для всіх без винятку спортивних спорів та відсунути їх від юрисдикції національних судів. Цей суд є найбільш авторитетним і професійним самостійним незалежним арбітражним органом, до повноважень якого належить вирішення спорів різноманітного характеру, що виникають не лише у спорті, але й у будь-якій діяльності, що має відношення до нього.

Суд визнаний МОК, ФІФА, УЄФА, Всесвітнім антидопінговим агентством, Федерацією футболу України, Міжнародною федерацією баскетболу (FIBA) та багатьма іншими організаціями.

Міжнародний спортивний арбітражний суд має два децентралізовані офіси в Сідней,

Австралія та Нью-Йорку, США, що були створені в 1996 році для збільшення своєї зарубіжної присутності за межами Швейцарії.

САС складається з двох палат. Перша – загальна палата Арбітражного спортивного суду – розглядає спори як суд першої інстанції для спорів, поданих до САС. Друга – палата Апеляційного арбітражу – є апеляційною інстанцією для справ, попередньо розглянутих іншими спеціально уповноваженими органами (наприклад, спортивними федераціями країн). Кожну палату очолює голова. Апеляційний арбітраж приймає апеляції на рішення інших арбітражних або дисциплінарних органів, найчастіше національних спортивних арбітражних організацій, внутрішніх дисциплінарних або судових органів міжнародних спортивних федерацій [23].

Висновки. Розвиваючи українське спортивне право, неможливо не зважати на передовий світовий досвід. Диспозитивність у формуванні і розвитку спортивних правовідносин є гарним проявом сформованих в нашому суспільстві демократичних засад, відображає спрямованість діяльності держави на розвиток сфери фізичної культури і спорту. Делегування повноважень, надання кредиту довіри приватним інституціям на регулювання спорів, в тому числі на визначення окремих правопорушень у сфері фізичної культури і спорту та відповідальності за їх вчинення, є втіленням надбань міжнародної практики, що в цілому свідчить про позитивну динаміку розвитку сфери фізичної культури і спорту та спортивних відносин в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. The Sport Business Industry. West Virginia University. URL: <http://www.bellerophonproductions.com/FOSM.pdf> (дата звернення: 21.08.2023).
2. Гусев А. В. Спорт і медіа в масовому суспільстві: проблеми взаємодії. Держава та регіони. Серія Соціальні комунікації. 2015. № 2 (22). С. 81–85.
3. Чокля О. І. Особливості відносин у сфері фізичної культури і спорту, структурні елементи та зміст. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2022. №27 (22). С. 71–78.
4. Чокля О. І., Фальковський А. О. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. №2 (20). С. 3–9.
5. Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.
6. Гаро Г. О., Кушнір О. О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів. URL: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/ (дата звернення: 21.08.2023).
7. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>

gov.ua/laws/show/3808-12#n317 (дата звернення: 21.08.2023).

8. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 №4002-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text> (дата звернення: 21.08.2023).

9. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text> (дата звернення: 21.08.2023).

10. Арбітражні інституції. URL: <http://www.arbitration.kiev.ua/uk-UA/Arbitrazh-v-Ukraini/Postijnodiyuchi-arbitrazhni-institutcii.aspx?ID=129> (дата звернення: 21.08.2023).

11. Регламент Спортивного арбітражного суду: постанова Виконкому НОК України від 24.01.2018 №11. URL: <https://issuu.com/olympicua/docs/2f2e0169817ed8> (дата звернення: 21.08.2023).

12. Регламент Постійно діючого третейського суду при Асоціації «Спортивна Індустрія України»: рішення Загальних зборів членів Асоціації «Спортивна Індустрія України» Протокол №3 від

24.06. 2008 URL: <https://www.asiu.org.ua/ru/treteyskiy-sud/reglament.html> (дата звернення: 21.08.2023).

13. What is the FIA? URL: <https://www.fia.com/organisation> (дата звернення: 21.08.2023).

14. Спортивний арбітраж. URL: <http://www.arbitration.kiev.ua/uk-UA/Galuzevi-arbitrazhi/Sportyvnyj-arbitrazh.aspx?ID=492> (дата звернення: 21.08.2023).

15. Киреєва Н. С., Гніздовська Г. М. Розгляд спортивних спорів. Національні суди чи арбітраж: адвокати гніздовська та киреєва. URL: <https://advokatpost.com/rozhliad-sportyvnykh-sporiv-natsionalni-sudy-chy-arbitrazh-advokaty-hnizdovska-ta-kyreieva/> (дата звернення: 21.08.2023).

16. Бордюгова А. Система судів у сфері спорту. URL: <https://pravo.ua/articles/sistema-sudov-v-sfere-sporta/> (дата звернення: 14.08.2023).

17. Sports Arbitration: Certain Unique Features and the Court of Arbitration for Sport (the "CAS") URL: <https://www.acerislaw.com/sports-arbitration-certain-unique-features-and-the-court-of-arbitration-for-sport-the-cas/> (дата звернення: 14.08.2023).